

Australien bedriver apartheid

Australiens regering bad 2008 om ursäkt för tidigare övergrepp mot landets ursprungsbefolkning. Men övergreppen fortsätter. Och så gör kampen.

Text: Anna Sternfelt | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 1 2015](#)

Det är den 13 februari 2015 och många människor har samlats för att marschera till parlamentshuset i Canberra i en gemensam protest mot vad som kallas "den stulna generationen". Det är på dagen sju år sedan premiärminister **Kevin Rudd** bad om ursäkt för de tvångsförflyttningar av barn som skedde fram till 1969. Men övergreppen pågår fortfarande.

Demonstrationen får stor genomslagskraft och uppmärksammas i både radio och TV. Flera grupper som har satt upp sina tält i närheten passar på att framföra sina krav till ett TV-team. Debra Swan som arbetade med barnskydd i New South Wales innan hon slutade jobba efter det att hennes systers barnbarn förflyttats, säger att det finns ingen "ny" stulen generation. – Den stulna generationen har aldrig slutat, de har bara ändrat på hur man namnger det.

Australien har en lång historia bakom sig av övergrepp på ursprungsbefolkningen. Det har handlat om oförrätter som tvångsförflyttning, tvångsarbete och tvångsomhändertagande av barn. Ända fram till slutet av 1960-talet var det brukligt att myndigheterna förflyttade barn från sina familjer och placerade dem i fosterhem eller institutioner. Man påstod att en västerländsk uppfostran skulle vara bättre för barnen.

Men det handlade om rasistisk assimilering och har fått namnet "den stulna generationen". En rapport visar att så många som 50 000 barn var föremål för denna tvingade separation och det har bedömts som folkmord. År 2008 gav Australiens federala

regering en offentlig ursäkt till landets ursprungsbefolkning för tidigare övergrepp, och då speciellt för den stulna generationen. Men trots ursäkten så händer liknande saker igen och i ännu större omfattning.

– Den stulna generationen är inte något som tillhör det förgångna, det händer idag. Antalet barn bland ursprungsbefolkningen som för närvarande tagits från sina familjer är det högsta som någonsin uppmätts i Australiens historia, säger **Aunty Hazel**, talesperson för Grandmothers Against Removals (GMAR).

GMAR är en grupp i staten New South Wales (Australien har sex stater och två territorier) som bildats av mor- och farmödrar från den tidigare stulna generationen och som nu själva har barnbarn som tagits ifrån sina familjer. Undersökningar visar att antalet barn bland ursprungsbefolkningen som blivit föremål för "vård och skydd", vilket ofta innebär att barn inte får bo hos sina föräldrar, har ökat med 436 procent mellan 2004 och 2013.

– Att be om ursäkt betyder inte mycket för oss när våra barn fortfarande tas ifrån oss. Och de skapar inte bara en stulen generation utan också ett stulet kultur- och historiearv, säger Aunt Hazel med en bestämd röst, bakom vilken jag kan ana en stor sorg.

I oktober förra året trädde en ny reform i kraft i staten New South Wales som innebär att barn som omhändertas kan bli aktuella för adoption redan inom sex månader om de är under två år. Är de över två år är tidsramen tolv månader. Även andra placeringar, såsom långsiktiga förmyndarskap, är nu möjliga. På departementet för familj- och samhällsservice (FACS) i New South Wales säger man att förflyttning av ett barn är den sista utvägen, även om man erkänner att placeringssiffran är hög.

David Shoebridge, parlamentsledamot för De Gröna i New South Wales, som länge varit starkt engagerad i ursprungsbefolkningens situation, tycker att den nya reformen

är upprörande.

– Att ha godtyckliga lagstadgade tidsramar på sex och tolv månader för föräldrar att hinna lösa sina problem stämmer inte överens med vad som borde vara den främsta angelägenheten för alla barndomstolar. Ta till exempel drogproblematik där bara väntan på behandling kan handla om sex månader, och med de nya lagarna, om barnet är under två år, då är det förlorat, säger David.

Men visst finns det fall där det är nödvändigt att förflytta barn för deras egen säkerhets skull, och det är också David Shoebridge införstådd med.

– Barn är sårbara och samhället är skyldigt att skydda dem från övergrepp och försummelse, och jag vet att det finns tusentals genuina människor inom familj- och samhällsservice. Likväl misslyckas man med att hjälpa ursprungsbefolkningen och bortförandet av barn har nästan blivit en rutin, säger David.

Ett stort antal aboriginska barn förflyttas från sina familjer medan det samtidigt finns personer i deras omgivning, som far- och morföräldrar, mosttrar och farbröder, som ignoreras. Ofta flyttas barnen hundratals kilometer bort för att bli omhändertagna av främlingar. Bort från sitt "hemland".

– Bortförandet är ofta traumatiskt och ibland går det till på sätt så man baxnar. Ett av de mest dramatiska fall jag hört talas om var en familj som vaknade på morgonen av att socialarbetare kom tillsammans med tungt beväpnad polis som satte handbojor på föräldrarna medan de tog med sig barnen till de väntande fordonen, säger David.

Men David har även något mer hoppfullt att berätta för mig. Nyligen har FACS i New South Wales gått med på att jobba tillsammans med ursprungsbefolkningens äldre för att begränsa det ökande antalet barn som förs bort med våld. En kommitté ska sättas upp nu i början av året.

– Det är ett signifikant framsteg. Det är ett erkännande av att alltför många barn förflyttas och ett medgivande av att det behövs nya sätt för att lösa situationen, säger David.

Införandet av övervåld från statsmaktens sida fick sitt genombrott 2007 med Norra Territoriets Nationella Krisrespons som fått benämningen "interventionen". En anonym ungdomsarbetare hade gått ut i media och berättat om pedofilringar som fanns spridda ute i ursprungsbefolkningens samhällen. Dåvarande premiärminister **John Howard** bestämde att något radikalt måste göras för att stävja det accelererande våldet och de sexuella övergreppen.

Interventionen innebar att man gick in med militär i ursprungsbefolkningens samhällen och krävde att få förlängda markarrenden. De som vägrade förlorade sina grundläggande sociala rättigheter, som ekonomiskt bistånd. Kontroll över marken skulle på något sätt vara en väg att komma till rätta med sociala problem.

– Interventionen blev ett riktmärke för en ny epok där man inte längre var rädd för att vara rasist. Man erkände öppet att det var diskriminering men menade att det var nödvändigt. Men det är ganska uppenbart att man inte kommer tillrätta med sociala problem om man förvägrar människor deras grundläggande sociala rättigheter, tvärtom. Det handlade helt krass om tvångsinlösen av mark och det är klart att det låg stora gruvintressen bakom, säger **Paddy Gibson**, forskare och aktivist.

Paddy Gibson jobbar vid Sydney teknologiska universitet där han bedriver forskning om ursprungsbefolkningen. Han var också den person som tillhandahöll underlag till den kände australiensiske journalisten och filmaren John Pilgers dokumentär *Utopia* som kom år 2013 och som skildrar maktövergrepp mot landets ursprungsbefolkning.

Jag träffar Paddy i Alice Springs, en ökenstad i centrala Australien, där han varit stationerad de senaste två åren.

– Just här i Alice Springs är den starka segregeringen mycket tydlig. Polisen vaktar utanför affärer som säljer alkohol och tillåter inte svarta att gå in. Polisen kan dessutom gå in i ursprungsbefolkningens hem precis när de vill, de behöver ingen fullmakt. Man kan inte kalla det för något annat än

apartheid, säger Paddy.

Jag själv känner mig obehaglig till mods när jag senare går in i en av de affärer som säljer alkohol och jag passerar en polis som knappt noterar mig. Han har sett att jag är vit och det räcker för honom. Samtidigt sitter svarta människor på bänkar i närheten, tysta med böjda huvuden. Det är svårt att förstå att jag befinner mig i ett av världens rikaste länder. År 2013 var Australiens BNP per capita 67 468 USA-dollar jämfört med Sveriges 58 269 dollar per capita.

Efter interventionen avslöjades att personen som gått ut i TV om pedofilringarna hade hittat på alltihop. Personen var heller ingen ungdomsarbetare utan en myndighetsperson. Någon mediadementi skedde emellertid aldrig, så än idag tror många Australiensare att pedofilringarna existerar.

– Det är ingen tvekan om att man använde interventionen för att komma åt resurser, men också för att få kontroll över lokalbefolkningen. Det är deras mark och rättigheter som Australien bygger på. Man kan helt enkelt inte utbilda lokalbefolkningen, ge dem självförtroende och egenkontroll. Då är det ju risk för att de kräver tillbaka den stulna marken, säger Paddy.

När John Pilger jobbade med dokumentären *Utopia* fick han se precis samma problem hos ursprungsbefolkningen som när han undersökte situationen 1985. Ingenting har förändrats. Människornas hus är fortfarande undermåliga, ibland utan både kök och el. Trångboddheten är enorm, det är inte ovanligt med femton–tjugo personer i samma hus. Vattenkvalitén är så dålig att den orsakar diarré. Hjärtsjukdomarna är bland de högsta i världen. Nästan en tredjedel av befolkningen dör före 45 års ålder och 70 procent av barnen har hörselproblem. Man har inte heller lyckats åtgärda ögonsjukdomen trakom, vilket till och med ett fattigt land som Sri Lanka har klarat.

Som om situationen inte vore tillräckligt betungande så har regeringen i Västra Australien nyligen gått ut med information om att de tänker "lägga ned" omkring 150 av de mer avlägsna

samhällena. Ett beslut som togs efter att den federala regeringen skiftat över ansvaret för avlägsna samhällens sociala service till staterna själva.

Västra Australiens premiärminister Colin Barnett menar att de inte har råd att betala servicen till samhällena. Detta sker samtidigt som gruvindustrin får fortsatta skattelättnader.

– Återigen tvingas folk att flytta från sina "hemländer", in till städerna där de inte har någonting. Resultatet blir fattigdom, alkohol och fler självmord, säger Paddy Gibson.

Aboriginernas juridiska service i Västra Australien kallar beslutet för etnisk rensning.

Men människor fortsätter att kämpa och regelbundet utförs olika protestdemonstrationer. Aunty Hazel från GMAR, en av dem som vägrar att ge upp, berättar att nästa aktion blir den 26 maj. Den dagen har protester genomförts ända sen 1998. 2010 utnämnde australiska parlamentet 26 maj till "nationella sorgedag".

– Vi kommer att fortsätta kampen tills alla våra barn är hemma, säger Aunty Hazel.

När jag frågar hur hon ser på arbetet med försoning som pågått i Australien sedan tidigt 2000-tal, så tycker hon att det är ganska cyniskt med tanke på det som fortfarande sker mot ursprungsbefolkningen. Hon håller helt och hållet med John Pilger när han i dokumentären *Utopia* säger:

– Försoning är inte möjlig utan rättvisa.

Anna Sternfelt

anna[at]sternfeldt.se

Fotografer i reportaget: Tess Burhmann, Paddy Gibson, Mark Riboldi, Claire Letitia Reynolds, Blak Douglas och Grandmothers Against Removals.